

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
Пряшівський університет (м. Пряшів, Словаччина)
Педагогічний факультет Карлового університету (м. Прага, Чехія)
Науковий університет імені Етвеша Лоранда (м. Будапешт, Угорщина)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохова, Польща)
Інститут педагогіки і психології
Університету імені Яна Кохановського в Кельціх (Польща)
Державний Університет «Utena College» (м. Утена, Литва)
Гуманітарний-педагогічний коледж
Мукачівського державного університету

ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Збірник тез доповідей
за матеріалами VII Міжнародної
науково-практичної конференції
26-27 жовтня 2023 року

Україна, Мукачево 26-27 жовтня 2023 р.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 25 жовтня 2023 р.)

Рецензенти:

Хомич Лідія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);

Козубовська Ірина Василівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (м. Ужгород);

Теличко Наталія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання, Мукачівський державний університет (м. Мукачево).

Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 жовтня 2023 р., Мукачево / Ред.кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2023. 452 с.

ISBN 978-617-7495-53-5

У збірнику представлено тези доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції». Учасниками конференції запропоновано до обговорення проблеми розвитку закладів загальної середньої та вищої освіти, освіти дорослих і професійної активності фахівців.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів, які займаються проблемами національної освіти в умовах інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Редакційна колегія: Щербан Т. Д. – д.психол.н., професор (голова); Гоблик В. В. – д.е.н., професор; Товканець Г. В. – д.пед.н., професор; Кобаль В. І. – к.пед.н., професор; Молнар Т. І. – д.пед.н., доцент; Горват М. В. – к.пед.н., доцент; Мочан Т. М. – к.пед.н., доцент; Фенчак Л. М. – к.пед.н., доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

© Мукачівський державний університет, 2023

DR. ERDEI G. VÁLTOZÁSOK? ÚJ IRÁNYOK? VAGY MINDEN A RÉGI? – A DEBRECENI EGYETEM FELNŐTTKÉPZÉSE.....	14
DR. PÁLFI S. RESEARCH ON CHILDREN'S RIGHTS IN HUNGARIAN KINDERGARTENS	15
MATULČÍK J. KOMPARATÍVNY VÝSKUM A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA V EDUKÁCII DOSPELÝCH	16
SAKALOVÁ B. VÝCHOVA K ZDRAVIU A ZDRAVOTNÁ GRAMOTNOSŤ NA PRIMÁRNOM STUPNI VZDELÁVANIA.....	18
SHEVCHENKO – LEDYAN C. CONTROL AND SUPERVISION OVER THE EXECUTION OF JUDGMENTS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS.....	20
SHEVCHENKO – LEDYAN C. SPAIN: RESPECTING HUMAN RIGHTS	22
CHOVRIY S. TRAINING OF PEDAGOGICAL PERSONNEL FOR THE SYSTEM OF PROFESSIONAL EDUCATION IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION	24
CHOVRIY S., HAVOR A. THE ESSENCE OF THE “EMOTIONAL INTELLIGENCE” CONCEPT IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH	26
DR. PALLAY K., DR. MOLNAR F. THE IMPACT OF THE RUSSO-UKRAINIAN WAR ON THE STUDENT MOBILITY WITH STUDY PURPOSES FROM TRANSCARPATHTIA (UKRAINE)	28
HERTSOVSKA N., BIZHKO A. THE ROLE OF DISCOURSE COMPETENCE IN THE PROCESS OF LANGUAGE IMPROVEMENT	30
KHMYZOVA O. USING TED TALKS FOR IMPROVING LISTENING COMPREHENSION SKILLS	32
KRAVCHENKO T. THE CHALLENGES OF SCIENTIFIC COMMUNICATION IN THE DIGITAL AGE	33
ЩЕРБАН Т.Д., АНТОНІК Є.М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАЛЕЖНИХ ВІД СПІЛКУВАННЯ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	35
ЩЕРБАН Т.Д., ДАНКАНИЧ А.А. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РАМКАХ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ»	37
ЩЕРБАН Т.Д., ДОЛИНАЙ Т.Т. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ АГРЕСИВНОГО СПІЛКУВАННЯ ПАЦІЄНТА З ЛІКАРЕМ.....	39
ЩЕРБАН Т.Д., САМОЙЛОВ О.С. СХИЛЬНІСТЬ ДО СЕЛФІ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	41
ЩЕРБАН Т.Д., ХОМА П.П. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ.....	43
АВШЕНЮК Н.М. ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ: БІБЛІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ.....	45

АЛМАШІЙ К.М., БЛИК О.В. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СПРИЙМАННЯ СВІТУ ЧЕРЕЗ ЖИВОПИС У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	47	БЛИК О.В., ДУДЛА Т.В. ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИЙОМІВ МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОБРАЗОТВОРЧИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	86
АЛМАШІЙ Е.В., ТЯГУР А.В. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЛЕПБУКІВ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРИЙОМУ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	49	БЛИК О.В., МАКСИМЕЦЬ В.В. ОЗНАЙОМЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИДАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	89
БАБИНЕЦЬ Д.В., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	51	БЛИК О.В., МАХЛИНЕЦЬ А.І. ВПЛИВ ЖИВОПИСНИХ ТВОРІВ НА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	91
БАРНА Х.В., ВЕЛИЧКАНИЧ М.В. ПЕРЕДУМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ	53	БЛИК О.В., ПАНЬКАНИНЕЦЬ Т.С. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОЇ КОГНІТИВНОЇ АКТИВНОСТІ ЧЕРЕЗ НЕТРАДИЦІЙНІ ПРИЙОМИ МАЛЮВАННЯ.....	93
БАРНА Х.В., КОСТЮК М.О. ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	55	БЛИК О.В., РОГАЧ Р.В. ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ТВОРЧОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	96
БАРНА Х.В., ЛУПАК В. ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	57	БЛИК О.В., СКИБА І.В. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР	98
БАРНА Х.В., ОРЯБКО О.Ф. РОЛЬ ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗШИРЕННІ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	59	БЛИК О.В., ТОМАШ І.І. ВИЯВЛЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ОБДАРОВАНОСТІ УЧНІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ	100
БАРЧІЙ М.С., ВОРОНОВА О.Ю. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО	60	БЛИК О.В., ЧАЙКОВСЬКА К.Р. ДОСЛІДЖЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ АСПЕКТІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА УСПІШНІСТЬ ІНТЕГРОВАНИХ УРОКІВ З МУЗИКИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	103
БАСАРАБ В.В., КОРОЛЬ Н.В. ЗАСОБИ ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	63	БЛИК О.В., ЧІРІ С.С. ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНОГО МИСЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ПІДВИЩЕННЯ ЇХНІХ НАВИЧОК АНАЛІЗУ ТА ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	105
БАСАРАБ В.В., КУЦИК О.Г. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬОГО КОНСТРУЮВАННЯ	66	БЛИК О.В., ЧІРІ С.С. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТВОРЧОГО СПРИЙНЯТТЯ НА ПРОЦЕСИ МИСТЕЦЬКОГО ВИРАЖЕННЯ ТА ТВОРЧОСТІ	107
БАРАНОВСЬКА О.В., КЛЕНОВСЬКА В.В., ЛАЛАК Н.В. ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПАРТНЕРСТВА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА СІМ'Ї	68	БЛИК О.В., ШТЕФАНЬО Ж.М. ВПЛИВ СУЧАСНОГО ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	110
БЕДЕВЕЛЬСЬКА М.В. РОЛЬ СЛОВАЦЬКОЇ МОВИ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	71	БОБАЛЬ Т.І., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ	112
БЕРЕЖНА С.І. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБИСТІСНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ.....	72	БОЙКО А.В., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ПРОБЛЕМ МОДЕЛЮВАННЯ УРОКУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	114
БЕСПАЛЬКО В.В., КАРНАКОВА Г.О. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИКОНАВСЬКОМУ АСПЕКТІ... ..	75	БОКША Н.І., АНДРЕЙЧИК М.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ ТА У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	117
БЕСПАЛЬКО Л.А., БЛИК О.В. ЗОБРАЖУВАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	78	БОКША Н.І., ГРЕШКО В.В. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНОСТЬ ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	119
БЄЛІЧКО А.М., БЛЮК О.Г. ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ: ПОНЯТТЯ І ПРИЧИНИ	80	БОКША Н.І., ПИЛИПКО К.А. ГУРТКОВА РОБОТА ЯК ФОРМА ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	121
БІГУН Л.І., БЛИК О.В. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ТА ВАГОМОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ У СТИМУЛЮВАННІ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС УРОКІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	84		

но-патріотичної свідомості українців. Найбільший вплив на формування патріотичних почуттів молодого покоління має родина, а також освітнє середовище, навчальні заклади. Волонтерство педагогів та батьків стає прикладом для сучасної учнівської молоді, сприяє формуванню шанобливого та відповідального ставлення до своєї країни, до рідної землі. Як писав Василь Сухомлинський, «усе, що відбувається в світі, стосується мене» [3]. Саме за цим принципом в стінах закладу освіти необхідно здійснювати виховну, зокрема волонтерську діяльність і активно долучати до участі школярів. Добрі справи, які починаються зі шкільних років, виховують в учнівській молоді емпатію, співчуття, здатність розуміти інших, дають змогу накопичувати досвід соціальної взаємодії та спілкування [4].

Волонтерська діяльність дає можливість реалізації таких основних принципів виховання учнівської молоді, як:

- зв'язок виховання з життям. Виховна діяльність закладу освіти має орієнтувати здобувачів на узгодження їх життєдіяльності з життям суспільства, посилену участь у ньому. На сьогоднішній день у нашій державі нема більш значущої задачі, ніж перемога у війні над ворогом, і кожен громадянин України повинен в тій чи іншій формі долучитися до її здобуття. Волонтерство – найбільш доступний вид діяльності для школярів у спільній боротьбі проти ворога;

- виховання в праці. Формування особистості безпосередньо залежить від її діяльності. Волонтерство – високогуманний вид суспільної діяльності, який допомагає бачити весь спектр добра, розвивати людиноцентризм, гуманізм, толерантність через безкорисливу, добровільну працю;

- поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів. Дуже часто самі учні генерують ідеї щодо напрямів волонтерської діяльності, беруть безпосередню участь у плануванні своїх громадських справ, усвідомлюють їх необхідність й значення, забезпечують контроль за їх виконанням, оцінюють досягнуті результати;

- народність, тобто єдність загальнолюдського і національного. Волонтерський рух дає змогу змістовно реалізовувати національну спрямованість виховання, формування національної свідомості, любові до рідної землі та свого народу;

- гуманізація, тобто створення умов для формування кращих якостей і здібностей дитини, джерел її життєвих сил; повага до особистості, розуміння її запитів, інтересів, гідності, довір'я до неї. Волонтерська допомога військовим, що знаходяться на реабілітації, ветеранам війни, особам зі статусом ВПО виховує гуманну особистість.

В закладах загальної середньої освіти Закарпатської області, волонтерство – важливий напрямок виховної роботи. З 24 лютого 2022 року в навчальних закладах нашого регіону волонтерський рух набув масштаб-

ного значення. У вільний від основної роботи час вчителі, учні та батьки школярів долучалися до різноманітних видів діяльності, спрямованих на допомогу військовим та громадянам нашої держави зі статусом ВПО. Серед найбільш поширених видів волонтерських ініціатив в закладах освіти, до яких активно долучається учнівство, є: плетіння маскувальних сіток, виготовлення окопних свічок; збір продуктів харчування, засобів гігієни, одягу, білизни тощо; проведення ярмарок-розпродажів, концертів, змагань для збору коштів; виготовлення оберегів, малюнків, листівок для військових тощо; записування відеороликів зі словами подяки, зверненнями, привітаннями тощо.

Отже, волонтерська діяльність в закладах загальної середньої освіти в умовах сьогодення є потужним засобом національно-патріотичного виховання, сприяє формуванню національної свідомості молодого покоління. Інтенсивна залученість учнівства до волонтерського руху дає можливість сподіватися на формування в недалекому майбутньому нової генерації патріотично свідомих українців.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. наказ Міністерства освіти і науки України №527 від 06.06.2022р. Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/62a0421e24258666156501.pdf>
3. Василь Сухомлинський [Текст]: наук. праці упоряд. та наук.ред. П. Сікорський, Д. Герцюк. Львів: Бадікова Н.О., 2018. 252 с.
4. Найда І. В. Волонтерська діяльність молоді як прояв патріотичних почуттів: управлінський аспект //Право та державне управління: збірник наукових праць / [за ред. О. В. Покатаєвої]. – Запоріжжя: КПУ, 2023. – № 1. – с. 217-222.

БОКША Н.І.,
ПИЛИПКО К.А.

Мукачівський державний університет, Україна

ГУРТКОВА РОБОТА ЯК ФОРМА ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

В системі професійно-технічної освіти важливим компонентом навчально-виховного процесу є гурткова діяльність як ефективна форма позаурочної роботи. Гурткові заняття сприяють посиленню теоретичної та практичної професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників,

а також створюють сприятливі умови для розвитку творчих індивідуальних здібностей і нахилів здобувачів професійно-технічної освіти.

Гурткова діяльність у закладах ПТО має ряд своїх особливостей [1], а саме функціонує за принципом добровільності, не обмежується рамками конкретної навчальної програми. Також діяльність тих чи інших видів гуртків залежить від бажань, запитів самих учасників освітнього процесу, від можливостей реалізації гурткової діяльності певного виду (наявність педагога, матеріально-технічної бази тощо) в закладі освіти.

Поширеною гурткова діяльність є в закладах професійно-технічної освіти Закарпатської області, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для галузей легкої промисловості. Так, в нашому регіоні функціонує шість закладів професійно-технічної освіти, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за робітничими професіями «Швачка», «Закрійник», «Кравець», «Вишивальник». Це такі заклади, як: Державний навчальний заклад «Мукачівський центр професійно-технічної освіти»; Міжгірський професійний ліцей; Перечинський професійний ліцей; Професійно-технічне училище № 33 смт В.Березний; Ужгородське вище комерційне училище Державного торговельно-економічного університету; Хустський професійний ліцей сфери послуг [2]. В кожному з цих закладів представлена гурткова робота різних напрямів. Нижче наведено характеристику видів гуртків, які функціонують на базі зазначених закладів освіти і мають професійну спрямованість на підготовку кваліфікованих робітників для галузей легкої промисловості – таблиця 1:

Таблиця 1

Види гуртків у закладах професійно-технічної освіти, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників для галузей легкої промисловості в Закарпатській області

Назва закладу П(ПТ)О	Назва гуртка	Мета діяльності
1	2	3
ДНЗ «Мукачівський центр професійно-технічної освіти»	Гурток технічної творчості «Крій та шиття»	Оволодіння навичками конструювання, моделювання та виготовлення одягу, розвиток творчих здібностей учнів
	Гурток «Юна швачка»	Оволодіння навичками конструювання, моделювання та виготовлення одягу

Міжгірський професійний ліцей	Гурток «Художня ручна та машинна вишивка»	Опанування технології ручної та машинної вишивки, декорування виробів різними видами вишивок
Ужгородське вище комерційне училище Державного торговельно-економічного університету	Гурток технічної творчості «Дизайн одягу»	Розробка сучасних моделей одягу та аксесуарів і їх виготовлення
	Гурток технічної творчості «Креатив»	Вивчення традиційних і різних видів технічної творчості та способів обробки матеріалів: робота з природним матеріалом, з бісером, з папером різних видів, плетіння гачком, випалювання по тканині та дереву, тощо.
	Гурток народної творчості «Калина»	Вивчення культури українського народу, історії різних видів народної творчості, опанування різних технік народних ремесел, традиційних українських промислів: вишивка, плетіння і тканиня бісером, макраме тощо
	Гурток «Дизайн народного одягу»	Створення і виготовлення власних моделей одягу в народному стилі
Хустський професійний ліцей сфери послуг	Гурток «Театр моди»	Розробка моделей одягу з використанням різних видів оздоблення

Джерело: систематизація авторів за[2]

Отже, гурткова робота у закладах професійно-технічної освіти Закарпатської області, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за професіями швейного профілю, є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу. На основі систематизації видів гуртків та змісту їх діяльності встановлено, що гурткова робота передбачає формування та поглиблення компетентностей учнів з проектування та виготовлення сучасних моделей одягу та моделей одягу в етностилі, опанування традиційних українських та закарпатських промислів, таких як вишивка, ткацтво, бісероплетіння, в'язання та інші.

Список використаних джерел

1. Андриєнко А. В., Носовець Н. М. Гурткова робота – невід’ємна складова навчально-виховного процесу в сучасному ліцеї. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Чернігів: ЧНПУ, 2016. Вип. 140. С. 284–287.
2. Вебсайти ЗП(ПТ)О Закарпатської області. Режим доступу: <https://zpto.in.ua/index.php/websites-vocational-schools-and-email-addresses/itemlist/category/421-vebsaityprofesiinotekhnichnykhnavchalnykhzakladivoblastitaadresyelektronnoiposhty>

БОРОВИК А.О.

ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Компетентність вчителя є одним з основних елементів, які формують якість освіти для дітей та молоді. Бути компетентним вчителем означає мати відповідну підготовку щоб працювати за цією професією.

Характерною особливістю сучасного аналізу різних професій і видів діяльності є використання поняття компетентності. Саме компетенції визначають кваліфікацію людей різних професій, і вони є своєрідною гарантією професійно зробленої роботи та досягнення успіху. Такий підхід потрібно застосовувати і до кваліфікації сучасного вчителя. [1]

Тобто одним із провідних компонентів у структурі підготовки майбутнього педагога має стати дослідний компонент, який є основою формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя історії. Особливого значення, в цьому аспекті, набувають дослідницькі вміння й навички під час роботи зі здобувачами освіти. Крім того, дослідницька компетентність дає змогу педагогу стати більш гнучким у парадигмі власних професійних обов’язків, конкурентоспроможним, допомагає бути більш успішним у подальшому соціальному та професійному житті, що й визначає значимість її формування.

Відповідно до окресленої проблеми нашого дослідження уточнимо сутність поняття «дослідницької компетентності педагога».

На думку українських вчених «дослідницька компетентність вчителя» полягає в «спрямованості його зусиль на розвиток творчого мислення та залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності, наукового пошуку» (В. Грубінко, А. Степанюк, Г. Омеляненко, О. Рудакова та ін.).

У своїх працях Л. Бурчак визначає «дослідницьку компетентність педагога», як «якість, що проявляється в потребі особистості володіти методологією наукової творчості; умінні спостерігати й аналізувати, висувати гіпотези щодо вирішення дискусійних питань; виконувати дослідницьку роботу; вмінні проводити педагогічні дослідження, організовувати учнівський експеримент; узагальнювати та передбачати наслідки дослідницької діяльності в процесі навчання у закладі освіти та в подальшій професійній діяльності» [2].

Таким чином *дослідницька компетентність педагога – це траєкторія його індивідуального професійного розвитку, що відображає мотивацію до наукового пошуку, рівень володіння методологією наукових досліджень та системного залучення здобувачів освіти до виконання науково-дослідницьких проектів у межах дисципліни.*

Здійснивши аналіз структурних компонентів дослідницької компетентності майбутнього вчителя історії у процесі фахової підготовки з метою визначення існуючих проблем її формування набуває актуальності аналіз освітньо-професійних програм (далі – ОПП) та практики їх реалізації у ЗВО.

З аналізу ОПП за спеціальністю 014.03 «Середня освіта (Історія)» (освітній рівень бакалавр) в Київському національному університеті імені Т. Шевченка передбачено 240 кредитів ЄКТС з яких 180 кредитів ЄКТС відведено на обов’язкову підготовку та 60 кредитів ЄСТ складає блок вибіркових дисциплін.

В ОПП визначено загальні і фахові компетентності, які спрямовані до досягнення програмних результатів (далі – ПРН), що повною мірою відбивають формування дослідницьких вмінь, зокрема: здійснювати власну дослідницьку діяльність та залучати учнів до її проведення.

Наприклад освітня компонента 5 (ОК 5) «Науковий образ світу» сприяє досягненню ПРН 20, 21 (ПРН 20. Пояснювати та аналізувати суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства. ПРН 21. Вміти використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатофакторний), а компонента з вибіркового блоку (ВБ 1.10) «Організація науково-дослідної роботи учнів з історії» досягненню ПРН 3,4,8 (ПРН3. Знати та розуміти принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти. ПРН 4. Знати та розуміти особливості навчання різних груп учнів, застосовувати диференціацію навчання, організовувати освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів. ПРН 8. Вміти організовувати та проводити навчальні заняття різних типів).

Таким чином, аналіз ОП дозволив визначити однією з проблем у формуванні дослідницької компетентності майбутнього вчителя історії фрагментарне відображені окремі теоретичних аспектів дослідницької діяль-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>